

Länsstyrelsen
Örebro län

Information om dikesrensning i jordbrukslandskapet

Funderar du på att rensa ett dike? Då finns det en del saker som du behöver känna till.

Du har både rättighet och skyldighet att underhålla dina diken. En dikesrensning kan dock orsaka skada på djur- och växtliv. Därför behöver du ta hänsyn för att minimera skada i enlighet med hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel, se sida tre. Först och främst bör du fundera över behovet:

- Behöver hela dikessträckan rensas?
- Kan det räcka med punktinsatser eller delar av diket?

Rensa inte hela sträckan på rutin utan att först undersöka vad som orsakar dämningen.

För att minimera skada på djur och växtliv behöver du tänka på följande:

- **Tidpunkt**

Tidpunkten för när man väljer att rensa ett dike är viktig för att förebygga skada. Rensningar ska därför ske när det är så lite vatten som möjligt, vid lågvattenföring, under perioden **juli–september** eller under perioden **december–februari**. Detta med hänsyn till bland annat fåglars häckningsperiod samt laxfiskars lek-, kläcknings och yngelperiod.

- **Minska grumling**

Vid arbeten i vatten frigörs finkornigt material. Det gör vattnet grumligt och kan ha en negativ påverkan på växt- och djurliv som då får mindre ljus. Undvik grumling genom att använda en tillfällig sedimentfälla eller en siltgardin. Placera inte heller rensningsmassor för nära diket, det finns då risk att de spolats tillbaka till diket och orsakar grumling.

- **Spara slänter**

Att spara slänter i den mån det är möjligt kan förebygga framtida behov av rensningar. Branta slänter ökar erosion och leder till grumling i vattendraget.

- **Spara buskar och träd som skuggar**

Att spara vegetation som skuggar, främst på syd- och sydvästsidan, kan förebygga att vattendraget växer igen lika snabbt. Det minskar också behovet av rensning. Äldre träd och död ved bör lämnas kvar eftersom de är viktiga livsmiljöer för djur och växter.

Vad säger lagen?

När är jag skyldig att underhålla mina diken?

Öppna diken och täckdiken på din mark räknas som vattenanläggningar. Du som är markägare är skyldig att underhålla dessa så att det inte uppkommer skada på allmänna eller enskilda intressen. Underhållsansvaret gäller för alla diken, oavsett om det finns ett tillstånd för diket, till exempel ett markavvattningsföretag, eller inte.

Markavvattningsföretag

Vissa diken ingår i ett markavvattningsföretag, vilket betyder att det finns ett tillstånd som ska följas. Ett markavvattningsföretag utgörs oftast av en samfällighet. Det är de fastigheter som helt eller delvis ligger inom båtnadsområdet (det område som har nytta av avvattningen) som normalt ingår i samfälligheten.

Rensning

En underhållsrensning får ske till befintligt läge och djup med syfte att upprätthålla avvattningen i området. Det betyder att man får ta bort vegetation och finkornigt sediment. En sådan rensning får göras utan tillstånd. Om rensningen riskerar att skada fisket ska det anmälas till Länsstyrelsen innan rensningen utförs. Det gäller även om det finns tillstånd för diket. Tänk på att anmäla i god tid innan rensningen planeras att genomföras.

Diket får inte grävas djupare med syfte att öka markavvattningen. Det utgör markavvattning och är en tillståndspliktig vattenverksamhet. Det råder även förbud mot markavvattning i Askersund, Laxå, Hallsberg, Örebro och Kumla kommun.

Rensningsmassor

De massor som blir efter en dikesrensning får läggas upp på närmaste strand om det inte medför avsevärda olägenheter från allmän eller enskild synpunkt. Massorna bör läggas upp och planas så att inte landskapsbilden eller värdefulla biotoper för djur- och växtarter skadas.

Rensningsmassor klassas som avfall, vilket betyder att avfallshierarkin ska följas. Det kan även krävas anmälnings- eller tillståndsplikt enligt 9 kap. miljöbalken samt dispens från strandskyddsbestämmelserna.

Naturliga vattendrag

Diken är vanligtvis grävda vattenanläggningar medan bäckar och åar är naturliga vattendrag. Du har ingen skyldighet eller rättighet att underhålla ett naturligt vattendrag om det inte ingår i ett markavvattningsföretag eller omfattas av andra tillstånd. Om du ändå vill rensa eller gräva i naturliga vattendrag kan du behöva göra en anmälan om vattenverksamhet eller ansöka om tillstånd. Kontakta därför Länsstyrelsen i god tid innan du gör några åtgärder.

Allmänna hänsynsregler

Vid rensning av ett dike behöver du följa de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel. Exempel på dessa är:

- **Bevisbördan.** Du ska kunna visa att de åtgärder som du har gjort eller planerar att göra inte orsakat skada eller olägenheter för människors hälsa eller miljön.
- **Kunskapskravet.** Du måste skaffa dig den kunskap som behövs för planerad åtgärd och hur du kan skydda människors hälsa och miljön mot skada och olägenheter.
- **Försiktighetsprincipen.** Du ska vidta de begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka skada eller olägenheter för människors hälsa och miljön.
- **Bästa möjliga teknik.** Detta innebär att du ska välja de arbetsmaskiner och drivmedel som är bäst med hänsyn till hälsa och miljön.
- **Val av plats.** Du ska välja en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Detta gäller exempelvis placering av rensningsmassor.

Art- och biotopskydd

Det kan finnas arter som är fridlysta eller skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845) som berörs vid underhåll av diken. Det är viktigt att kontrollera detta innan några arbeten vidtas, eftersom du kan behöva söka dispens.

Öppna diken i odlingslandskapet som ständigt leder vatten eller har en fuktig markyta större delen av året omfattas av det generella biotopskyddet. En underhållsrensning som utförs med iakttagande av de allmänna hänsynsreglerna kräver normalt inte dispens från biotopskyddet. Det innebär dock att du beroende på exempelvis vald tidpunkt och/eller teknik behöver ansöka om biotopskyddsdispens innan rensningen vidtas. Råder osäkerheter kring om rensningen kräver dispens eller inte bör Länsstyrelsen kontaktas.

Ovanstående gäller även om diket omfattas av ett tillstånd för exempelvis markavvattningsföretag. Länsstyrelsen kan inte neka en dispens i sådana fall, men den kan förenas med villkor.

Invasiva främmande arter

Innan arbetet påbörjas är det viktigt att kontrollera om det finns invasiva främmande arter på platsen. Fastighetsägare är skyldiga att bekämpa de arter som är listade i EU-förordningen 1143/2014 för invasiva arter. Det är även förbjudet att sprida arterna som är upptagna i förordningen. Åtgärder för att bekämpa dessa arter behöver då vidtas innan arbetet kan utföras.

Har du frågor eller funderingar är du välkommen att höra av dig till oss!